

Examen VMBO-GL en TL

2015

tijdvak 2
dinsdag 16 juni
13.30 - 15.30 uur

Nederlands CSE GL en TL

Bij dit examen horen een bijlage en een uitwerkbijlage.

Beantwoord alle vragen en maak alle opdrachten in de uitwerkbijlage.

Dit examen bestaat uit 26 vragen een samenvattingsopdracht en een schrijfopdracht.

Voor dit examen zijn maximaal 51 punten te behalen.

Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Tekst 1

- 1p 1 Hoe wordt de tekst 'Altijd onderweg' ingeleid in alinea 1 en 2?
- A door de noodzaak van de oversteek naar Europa en Azië te verklaren
  - B door een actuele gebeurtenis over emigratie aan te halen
  - C door een historisch overzicht van menselijke migratie weer te geven
  - D door een tegenstrijdigheid in menselijk gedrag weer te geven
- 1p 2 Wat is het onderwerp van de tekst 'Altijd onderweg'?
- A gevolgen van wereldwijde migratie op de natuur
  - B samenwerking tussen WNF en vluchtelingenorganisaties
  - C toekomstverwachting van WNF op menselijke migratie in Europa
  - D verklaringen voor wereldwijde migratie door de mens
- 1p 3 Alinea's 4, 5 en 6 horen bij elkaar. Welk kopje past het beste bij de alinea's 4, 5 en 6 samen?
- A Gevolgen migratie voor de lokale bevolking
  - B Ontvolking platteland door natuurrampen
  - C Positieve en negatieve gevolgen migratie
  - D Trek naar de grote stad in Europa
- 1p 4 Alinea's 7, 8 en 9 horen bij elkaar. Welk kopje past het beste bij de alinea's 7, 8 en 9 samen?
- A Geen standaardoplossing voor natuurbescherming
  - B Uitgewerkt plan voor ingrijpen WNF in leefwijze nomaden
  - C Voorbeelden van teleurstellende projectgebieden in Afrika
  - D WNF actief in natuurgebieden in Azië en Zuid-Amerika
- 1p 5 Welk verband is er vooral tussen de alinea's 4, 5 en 6 aan de ene kant en de alinea's 7, 8 en 9 aan de andere kant?
De alinea's 7, 8 en 9
- A geven de gevolgen van het gestelde in de alinea's 4, 5 en 6.
  - B noemen voorbeelden bij het gestelde in de alinea's 4, 5 en 6.
  - C trekken de conclusie uit het gestelde in de alinea's 4, 5 en 6.
  - D vormen een vergelijking met het gestelde in de alinea's 4, 5 en 6.

- 1p **6** Waarom zou de natuurorganisatie WNF zich bemoeien met menselijke conflicten? Baseer je antwoord op alinea 3.
Vul voor je antwoord de volgende zin aan in de antwoordbijlage:
WNF bemoeit zich met menselijke conflicten, omdat ...
- 2p **7** Leg uit waarom de trek naar de stad positieve gevolgen heeft voor de natuur. Baseer je antwoord op alinea 4.
Vul voor je antwoord de onderstaande zinnen aan in de antwoordbijlage:
Als er minder ..., dan komt er meer ... De trek naar de stad heeft dus positieve gevolgen voor de natuur.
- 1p **8** Met welk woord wordt het ontvolkte platteland in alinea 5 aangeduid?
- 1p **9** Welk verband is er vooral tussen alinea 5 en alinea 6?
A een samenvattend verband
B een tegenstellend verband
C een vergelijkend verband
D een verklarend verband
- 1p **10** In alinea 7 staat dat er in het kustgebied van Cayar een opmerkelijk herstel van de visstand was. In regel 96 staat het woordje "Maar".
Welke zaken worden er in deze alinea tegenover elkaar gezet?
A herstel visstand – een grote mensenstroom
B herstel visstand – ernstige droogte binnenland
C herstel visstand – onrust en gewapende conflicten
D herstel visstand – verstoring evenwicht visstand
- 1p **11** In alinea 8 wordt gesproken over een probleem dat zich voordoet in Zuid-Amerika.
Om welk soort probleem gaat het?
In Zuid-Amerika
A laten de arme Quechua- en Aymarafamilies hun hooggelegen landerijen in de Andes onbeheerd achter.
B trekken de kolonisten van plaats naar plaats en laten ze de grond na intensief gebruik kaal en uitgeput achter.
C verkopen de mensen de bomen uit het Amazonegebied als brandhout om zo te voorzien in hun levensonderhoud.
D zoeken mensen naar nieuw land en komen ze daardoor in aanraking met de Quechua- en Aymarafamilies.

- 1p 12 “op het Tibetaanse Plateau in Azië is het probleem juist dat rondtrekkende herders hun nomadische leefwijze hebben verruild voor een vaste woonplaats” (regels 124-128)
→ Leg uit waarom dat een probleem is.
Gebruik niet meer dan 10 woorden.
- 1p 13 Hoe kun je de hoofdgedachte van de tekst ‘Altijd onderweg’ het beste weergeven?
- A Het WNF vindt dat er in een crisis snel gehandeld moet worden om onherstelbare schade aan de natuur te voorkomen.
  - B Het WNF vindt dat er meer onderzoek gedaan moet worden naar de oorzaken van migratie om mens en natuur te beschermen.
  - C Het WNF wil een uitgewerkt plan hebben om de effecten van menselijke migratie op de natuur te verkleinen.
  - D Het WNF wil samen met lokale en wereldwijde overheden tot oplossingen komen voor de problemen bij massale migratie.

Tekst 2

- 10p 14 **Samenvattingsopdracht**
Vat de tekst ‘Zwolle warmt zich aan hout’ samen in maximaal 210 woorden.
Besteed daarbij alleen aandacht aan de volgende punten:
- 1 de aanleiding voor dit artikel;
  - 2 de reden waarom Zwolle ervoor kiest om de nieuwbouwwijk niet op het gasnet aan te sluiten;
  - 3 de verklaring uit de tekst voor deze reden;
  - 4 het voordeel dat Laurens de Lange ziet in het gebruik van hout;
  - 5 de twee voorwaarden voor een goede verbranding van hout;
  - 6 de reden waarom er is gekozen voor houtsnippers;
  - 7 een uitleg van de manier waarop het warme water terechtkomt bij de klant;
  - 8 een financieel gevolg voor de bewoners van deze wijk.

Maak er een samenhangend geheel van. Gebruik geen telegramstijl. Noem niet onnodig voorbeelden. Tel de woorden en zet het aantal onder de samenvatting. Zet de titel erboven.

Tekst 3

- 1p 15 Wat is het belangrijkste doel van de afbeelding van het wapen?
A aandacht trekken
B tot handelen aansporen
C vragen beantwoorden
D waarschuwen
- 1p 16 Wat is de belangrijkste functie van de afbeelding van het wapen in combinatie met de zin: "Mali vecht terug met onderwijs!"?
De afbeelding van het wapen in combinatie met de zin
A benadrukt de grote armoede in Mali.
B ontkent de ernst van de situatie in Mali.
C verduidelijkt de rol van het leger in Mali.
D versterkt de noodzaak tot verandering in Mali.
- 1p 17 Naast het geweer staat de zin: "Mali vecht terug met onderwijs!"
Wat wordt hier bedoeld met deze zin?
A Mali heeft een conflict met scholen en schoolbesturen.
B Mali komt op voor de armen door onderwijs aan te bieden.
C Mali maakt gebruik van wapens om kinderen naar school te krijgen.
D Mali pakt de onruststokers aan door die te verplichten onderwijs te volgen.

Tekst 4

- 1p 18 Hoe wordt het onderwerp van de tekst in alinea 1 ingeleid?
In alinea 1
A worden enkele opvallende uitspraken gedaan.
B wordt de opbouw van de tekst geschetst.
C wordt een conclusie vooraf getrokken.
D wordt een samenvatting vooraf gegeven.
- 1p 19 In alinea 2 vertelt Aldert Vrij over onderzoek naar technieken om een leugenaar te herkennen.
Waarom herken je een leugenaar?
Je kunt een leugenaar vooral herkennen als je let op
A details.
B lichaamstaal.
C non-verbale kenmerken.
D taalgebruik.

- 1p **20** Wat is het verband tussen alinea 3 en alinea 4?
A Alinea 4 is een conclusie bij alinea 3.
B Alinea 4 is het bewijs van het gestelde in alinea 3.
C Alinea 4 spreekt het gestelde in alinea 3 tegen.
D Alinea 4 zwakt het gestelde in alinea 3 af.
- 1p **21** In alinea 6 wordt zowel gesproken over leugendetectie als geheugendetectie.
→ Leg in eigen woorden uit wat het verschil is tussen beide.
Gebruik voor je antwoord maximaal 30 woorden.
- 1p **22** In alinea 7 wordt gesproken over de sjoemelmargetheorie.
→ Leg deze theorie in eigen woorden uit.
Gebruik voor je antwoord maximaal 20 woorden.
- 1p **23** Op welke manier sluiten de alinea's 9 en 10 aan op alinea 8?
De alinea's 9 en 10
A geven een bevestiging van alinea 8.
B geven nieuwe voorbeelden bij alinea 8.
C zijn een verklaring van alinea 8.
D zijn een vervolg op alinea 8.
- 1p **24** In dit artikel geeft de schrijver vooral feiten weer naar aanleiding van onderzoeken door deskundigen. Soms geeft hij ook zijn eigen mening.
→ Citeer de zin uit alinea 9 waaruit de eigen mening van de schrijver blijkt.
- 1p **25** In alinea 10 wordt gesproken over een mooie taak voor het onderwijs. Waaruit bestaat die taak volgens Aldert Vrij?
A de aandacht richten op voorkomen van oneerlijkheid
B oneerlijke mensen eerlijk maken
C strenger controleren op oneerlijkheid
D zorgen dat oneerlijke mensen leren van eerlijke mensen
- 1p **26** Hoe kun je de inhoud van de laatste alinea het beste weergeven?
De laatste alinea bevat een
A conclusie en advies.
B conclusie en tegenstelling.
C samenvatting en advies.
D verklaring en voorbeeld.

- 2p 27 Aldert Vrij heeft onderzoek gedaan naar technieken om een leugenaar te herkennen.
- Geef in de uitwerkbijlage met een kruisje aan of de volgende uitspraken waar of niet waar zijn.
- Gebruik de informatie van het onderzoek van Aldert Vrij uit alinea 2.

	waar	niet waar
Uit de manier waarop iemand beweegt, kun je beter opmaken dat iemand liegt dan uit de manier waarop hij praat.		
Mensen herkennen een leugenaar beter als ze naar hem luisteren.		
Wegkijken en onrustig friemelen zijn kenmerken van liegen.		
Een leugenaar gebruikt vaak het woordje 'ik'.		
Een leugenaar vertelt uitgebreid.		
Non-verbale kenmerken hangen minder samen met liegen dan verbale kenmerken.		

Schrijfoopdracht

Je zit in de vierde klas van het vmbo en je moet dit jaar voor het vak Nederlands een interview afnemen. In de les Nederlands geef je een presentatie over je interview. Je hebt het artikel 'De gelegenheid maakt de leugenaar' gelezen. Dat heeft je nieuwsgierig gemaakt over liegen. Je bent van plan om dit onderwerp te kiezen voor je presentatie.

Aldert Vrij heeft onderzoek gedaan naar technieken om een leugenaar te herkennen. Je zou hem graag willen interviewen en je bent van plan om hem te benaderen. Hij kan je vast meer vertellen over de motieven waarom mensen liegen. In het artikel heb je gelezen dat hij vindt dat je je vooral moet concentreren op het voorkomen van leugens en oneerlijkheid. Hij ziet hiervoor een mooie taak weggelegd voor het onderwijs. Je bent nieuwsgierig naar de precieze rol die het onderwijs kan spelen om het vertellen van leugens te voorkomen. Dat wil je tijdens het interview centraal stellen.

Je besluit hem een brief te schrijven. In de brief stel je jezelf voor en leg je uit dat je voor het vak Nederlands een interview moet afnemen en een presentatie moet verzorgen. Daarnaast vraag je of hij mee wil werken aan het interview. Tijdens het interview wil je vooral te weten komen welke rol het onderwijs kan spelen om het vertellen van leugens te voorkómen. Ook vraag je of je Aldert Vrij moet betalen voor het afnemen van een interview.

In je brief vraag je ook nog om advies over de opzet van je presentatie. Je vermeldt dat je in je presentatie aandacht wilt besteden aan de onderwerpen waarover jouw klasgenoten liegen. Zelf denk je dat jongeren vooral liegen over het aantal vrienden dat ze hebben of over hoe laat ze van een uitgaansavond thuiskomen. Daarnaast besteed je in je presentatie aandacht aan de rol die het onderwijs kan spelen om het vertellen van leugens te voorkomen. Ook vermeld je in de brief nog jouw mening over liegen. Verder stel je in je brief alvast twee vragen die je tijdens het interview aan Aldert Vrij zou willen stellen. Geef tot slot aan dat je op een snelle reactie hoopt.

13p **28 Opdracht**

Schrijf een brief aan Aldert Vrij. Gegevens die onbekend zijn, mag je zelf bedenken.

Besteed in je brief aandacht aan de volgende punten:

- jezelf voorstellen, met naam en klas;
- aanleiding brief: de opdracht voor Nederlands;
- vraag om medewerking aan het interview;
- onderwerp interview: precieze rol die het onderwijs kan spelen om het vertellen van leugens te voorkomen;
- korte beschrijving opzet presentatie;
- vraag aan Aldert Vrij of je moet betalen voor het afnemen van het interview;
- vraag aan Aldert Vrij om tips voor je presentatie;
- eigen mening over liegen;
- vraag 1 aan Aldert Vrij;
- vraag 2 aan Aldert Vrij;
- beleefd verzoek om snelle reactie.

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.